

Αναθέρμανση των σχέσεων Άγκυρας-Ουάσιγκτον

Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι οι κινήσεις στη γεωπολιτική σκακιέρα δεν είναι ούτε αποτέλεσμα προσωπικού ενδιαφέροντος αλλά ούτε και συμπάθειας. Οι διεθνείς σχέσεις αποσκοπούν πάντοτε στην επίτευξη δύο σκοπών: την προώθηση συμφερόντων και τον περιορισμό ή την εξάλειψη απειλών. Κάθε χώρα συνάπτει σχέσεις προκειμένου να πετύχει τους εθνικούς της στόχους, δηλαδή την ασφάλεια και την ευημερία της. Κάπως έτσι διαμορφώνονται στην παρούσα φάση και οι αμερικανο-τουρκικές σχέσεις, παρότι η τουρκική εφημερίδα Zaman σε πρόσφατο άρθρο της με τίτλο «Ο Αμερικανός πρόεδρος Obama ενδιαφέρεται για την Τουρκία» υποστηρίζει μια άλλη εκδοχή. Μάλιστα, για να τεκμηριώσει την άποψή της, χρησιμοποιεί ως επιχειρήματα τα σχόλια του Dr. Bülent Aliriza από το Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών (CSIS), περί ειδικής σχέσης μεταξύ του Erdoğan και του Obama. Επίσης, προσθέτει ότι τον προηγούμενο χρόνο οι δύο ηγέτες είχαν συνομιλήσει εννέα φορές τηλεφωνικά, κάτι που μόνο ο Βρετανός πρωθυπουργός David Cameron έχει τη δυνατότητα να πράξει.

Είναι γεγονός ότι ο Αμερικανός πρόεδρος σαφώς ενδιαφέρεται για τις κινήσεις της Άγκυρας, πάντα όμως στο πλαίσιο εξυπηρέτησης των αμερικανικών συμφερόντων, ειδικά στην παρούσα χρονική περίοδο, που ο Τούρκος πρωθυπουργός επιδιώκει να διαμορφώσει ένα νέο δόγμα εξωτερικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, να εκμεταλλευθεί τη ρευστή κατάσταση της μετά την αραβική άνοιξη εποχής και να ηγηθεί των σουνιτών της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, προκειμένου να δημιουργηθεί ένας περιφερειακός μουσουλμανικός κλοιός, που αφενός θα υποχρεώσει το Ισραήλ να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του, και αφετέρου να αποτρέψει τη σχεδιαζόμενη τριμερή ενεργειακή συνεργασία Ισραήλ-Κύπρου-Ελλάδας. Επιπρόσθετα, να αναθερμάνει τις αμερικανο-τουρκικές σχέσεις, εκμεταλλευόμενη πάντα τη σημαντική γεωστρατηγική της θέση, να αποκομίσει οφέλη που θα υποστηρίξουν τον αγώνα της κατά του ΡΚΚ, αλλά και να «ζυγίσει» τις αμερικανικές αντιδράσεις σχετικά με τις βλέψεις της για το βόρειο Ιράκ.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, ο Barack Obama συναντήθηκε και συνομιλήσε με το Recep Tayyip Erdoğan. Όπως ήταν φυσικό, στο επίκεντρο των συνομιλιών βρέθηκαν οι συνεχώς επιδεινούμενες ισραηλινο-τουρκικές σχέσεις, η επίσης επιδεινούμενη κατάσταση στη Συρία, η ανάπτυξη του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, το παλαιστινιακό, η εγκατάσταση του συστήματος ραντάρ στο Kürecik της επαρχίας Malatya, η εσωτερική κατάσταση ασφάλειας στην Τουρκία που συνδέεται με το κουρδικό και η μεταστάθμευση σε τουρκικό έδαφος των αμερικανικών μη επανδρωμένων μαχητικών αεροσκαφών (UCAVs) τύπου Predator, μετά την απόσυρση των αμερικανικών δυνάμεων από το Ιράκ (31 Δεκεμβρίου 2011).

Αναφορικά με τις ισραηλινο-τουρκικές σχέσεις, ο Barack Obama υπογράμμισε την ανάγκη της επίλυσης των διαφορών Άγκυρας-Τελ Αβίβ, αλλά και της αποκλιμάκωσης της έντασης στην ανατολική Μεσόγειο. Εξάλλου δεν θα μπορούσε να προτείνει τίποτε διαφορετικό, αφού το Ισραήλ συνιστά τον κύριο μοχλό εξυπηρέτησης των αμερικανικών συμφερόντων στη Μέση Ανατολή, ενώ η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της Ανατολικής Μεσογείου είναι υπόθεση καθαρά αμερικανο-εβραϊκή.

Για τη Συρία, οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να συνεχίσουν τις πιέσεις τους προς το καθεστώς Assad και αν απαιτηθεί θα προβούν στην επιβολή περαιτέρω οικονομικών κυρώσεων, προκειμένου να τερματισθεί η πρακτική της βίαιας καταστολής των διαδηλώσεων από τις συριακές δυνάμεις ασφάλειας. Εκτιμάται ότι στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα

και εφόσον το καθεστώς Assad δεν ανταποκριθεί στα κελεύσματα της διεθνούς κοινότητας, θα πραγματοποιηθούν συναντήσεις μεταξύ του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών και του State Department, ώστε να συγκεκριμενοποιηθούν οι οικονομικές κυρώσεις κατά της Δαμασκού. Φαίνεται ότι στην παρούσα φάση, η Ουάσιγκτον δεν ενδιαφέρεται για την επιλογή μιας στρατιωτικής επέμβασης, αφού θα αποσταθεροποιούσε περαιτέρω την περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, αλλά δεν είναι καθόλου απίθανο να τεθεί ως ένας ακόμη μοχλός πίεσης προς τη Δαμασκό.

Η Άγκυρα έχει ενημερώσει την Ουάσιγκτον ότι η κατάσταση ασφάλειας στην Τουρκία έχει επιδεινωθεί εξαιτίας της δραστηριότητας του PKK και ότι σχεδιάζει τη διεξαγωγή μιας χερσαίας εισβολής στο βόρειο Ιράκ, με σκοπό την καταστροφή των θυλάκων των Κούρδων ανταρτών. Σύμφωνα με πρόσφατο δημοσίευμα της Zaman, ο Λευκός Οίκος δεν προτίθεται να αντιταχθεί σε μια τέτοια στρατιωτική επιχείρηση, αν και δεν ήταν στις προτεραιότητές του. Επιπρόσθετα, σύμφωνα πάντα με τουρκικές πηγές, ο Αμερικανός πρόεδρος έδωσε το πράσινο φως για την ενοκίαση ή την πώληση των UCAVs τύπου Predator στην Τουρκία και αναμένεται η έγκριση του Κογκρέσου. Θα πρέπει να τονισθεί ότι τα εν λόγω μη επανδρωμένα μαχητικά αεροσκάφη, εφόσον αποκτηθούν από την Τουρκία, θα λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστής ισχύος των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων. Θα αυξήσουν σημαντικά την επιχειρησιακή δυνατότητά τους στη διεξαγωγή των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων κατά των ανταρτών του PKK, καθότι έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν, να στοχοποιούν, να βάλουν κατά στόχων εκ του μακρόθεν και να μεταφέρουν την εικόνα του θεάτρου επιχειρήσεων στα τουρκικά κέντρα διοίκησης και ελέγχου. Οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις επιδιώκουν «πάση θυσία» να εκμεταλλευθούν τις επιχειρησιακές δυνατότητες των Predators, καθόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ισραηλινά UAVs τύπου Heron (τρία Herons κατέπεσαν, τέσσερα έχουν μεταφερθεί στο Ισραήλ για επισκευές και τρία παραμένουν μη επιχειρησιακά στην Τουρκία). Επίσης, δεν χρησιμοποιούν ούτε και τα τουρκικά UAVs τύπου ANKA της Turkish Aerospace Industries (TAI), που διαθέτουν περιορισμένες επιχειρησιακές δυνατότητες, δεν μπορούν να πετάξουν υπεράνω του όρους Kandil (βόρειο Ιράκ) και ταυτόχρονα παρουσιάζουν προβλήματα στα ηλεκτρονικά τους συστήματα, αδυνατώντας να μεταφέρουν δεδομένα στα τουρκικά κέντρα διοίκησης και ελέγχου. Όλα αυτά βέβαια εφόσον υπερκεραστούν οι αντιδράσεις των Ρεπουμπλικάνων, που τηρούν φιλο-ισραηλινή στάση, και τελικά το Κογκρέσο συναινέσει στην πρόταση (;) Λευκού Οίκου.

Όσον αφορά την αποδοχή εγκατάστασης του ραντάρ έγκαιρης προειδοποίησης για την αντιμετώπιση της ιρανικής βαλλιστικής απειλής, ο Τούρκος πρωθυπουργός δεν παρέλειψε να τονίσει ότι θα λειτουργεί υπό NATOϊκή διοίκηση και οι πληροφορίες δεν θα μεταφέρονται στο Ισραήλ. Προφανώς, με τις εν λόγω δηλώσεις ο Erdođan έριξε στάχτη στα μάτια των Ιρανών.

Συνολικά, οι νεο-διαγραφόμενες αμερικανο-τουρκικές σχέσεις χαρακτηρίζονται ως σχεδόν αναμενόμενες. Είναι όμως πιθανόν να παρουσιάσουν μια ιδιαίτερη βελτίωση στο επόμενο χρονικό διάστημα και ιδιαίτερα μετά την απόσυρση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Ιράκ, εφόσον η Ουάσιγκτον συναινέσει στη μεταστάθμευση των Predators και η Άγκυρα ακολουθήσει τις μεταξύ τους διμερείς συμφωνίες που αφορούν την ανατολική Μεσόγειο και το βόρειο Ιράκ. Αντίθετα, θα μπορούσαν εύκολα να επιδεινωθούν αν ο Τούρκος ηγέτης συνεχίσει να απειλεί και να διεκδικεί -κατά παράβαση της διεθνούς δικαίου της θάλασσας- όσους εμπλέκονται νόμιμα στην εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της ανατολικής Μεσογείου. Πάντως, οι Αμερικανοί είναι οι μόνοι που μπορούν να βοηθήσουν τον Erdođan να απεμπλακεί από τη δεινή θέση στην οποία έχει περιέλθει, ένεκα των πρόσφατων απειλητικών δηλώσεών του. Ταυτόχρονα, μπορούν να συντηρήσουν τα φιλόδοξα σχέδιά του και να προστατεύσουν το προφίλ του, ακόμη κι αν δεν ευοδωθούν οι δεσμεύσεις του για την άρση του αποκλεισμού της Λωρίδας της Γάζας, για την αναγνώριση του παλαιστινιακού κράτους και για την πραγματοποίηση των ερευνών της Noble Energy στο Block 12 της κυπριακής ΑΟΖ.

Βασίλης Γιαννακόπουλος